

بارودۆخی عیراق دواى برپاره نوئییه کهى دادگهى فیدرالیى عیراق

17-05-2022

نووسه ره گان

د. یاسین تهها

کورتیه : ه نویتترین برپاری دادگهى فیدرالیى عیراق دا (2022 /121) که له روژی (15 ی ئایار) ده ریکرد، ئه رک و کاره گانی "حکومه تی کاربه ریکه ر" ی مسته فا کازمی به ته واوی به رته سک کرایه وه.

له نوپترین برپاری دادگه فیدرالی عیراق دا (2022 /121) که له رۆژی (15 ی ئایار) ده ریکرد، ئه رک و کاره کانی "حکومه تی کاربه ریکه ر" ی مسته فا کازمی به ته وای به رته سک کرایه وه. برپاره که که له شپوه ی ته فسیری ده ستووردایه و وه لامه بۆ داواکارییه کی سه رۆکۆمار سه بارت شروقه ی ماده ی (64 / دوومه) ی ده ستوور، ده ست و پپی حکومه تی کازمی ده به ستیت و ئه رکه کانی کورت ده کاته وه بۆ ئه و ریکارانه ی که ته نیا گه رهنه تی راپه راندنی کاری رۆژانه ده کهن. به و پپیه ش، به ده ق هاتووه که ئه م حکومه ته ناتوانیت هپچ هه نگاوێک بنیت که کاریگه ری له سه ر ئاینده ی سیاسی، ئابووری و کۆمه لایه تی عیراق هه ببت؛ له وانه ش پپش نیاز کردنی پرۆژه یاسا، قه رزکردن، دامه زراندنی خه لک له پله بالاکانی ده ولت یان به خشینان له ئه رکی خۆیان، یان هه لوه شانده وه ی هپکه ری وه زارته و فه رمانگه کان و هه روه ها سه رله نوێ دارشته وه یان.

برپاره که ی دادگه، له روه که شه دا زه قترین و ئاشکراترین به رکه وتنی سه رۆکۆمار و سه رۆکوه زیرانه، چونکه به هوی داواکه ی سه رۆکۆماره وه (له 12 ی ئایاری 2022) بوو که حکومه ت له پهل و پۆ خرا، به لام به گه رانه وه بۆ ورده کارییه کان، ئه وه ده رده که ویت که داواکه به رزکردنه وه ی داوا ی 44 په رله مانناری شیعیه ی به ره ی "چوارچپوه ی هاوتاهه نگی" به که محهمه د شیع شیع سوودانی نزیک له مالیکی سه رۆکایه تی کردوون. هه ر له نیوه رۆکی برپاره که شه دا، هه ندیک پرگه ی دیکه هاتوون که ده کريت له به رزه وه ندی مسته فا کازمی سه رۆکوه زیراندا بشکیتته وه، له وانه ش پارێزه ندردنی "حکومه تی کاربه ریکه ر" له ئه گه ری متمانه وه رگرتنه وه لپی بۆ ئه وه ی حکومه تیکی نوێ به سه رۆکایه تی جه عفه ر سه در جیگه ی بگرتته وه، به تابه ت چند رۆژیکه ده نگوباسیکی وه ها گه رمه که هاوپه یمانی سیقۆلی (سه در و پارتی و سیاده ی سونه کان) به که لک وه رگرتن له ناواخی ماده یه کی دیکه ی ده ستووری (ماده ی 61) له سه ر ئه و سیناریویه کار ده کهن.

له پاش ئه م برپاره ی دادگه فیدرالی، گه وره ترین پرۆژه یاسای به رده ستی هاوپه یمانی سیقۆلی "ئاسایشی خۆراک" که له 19 ی ئازاره وه حکومه ت ناردوویه تی بۆ په رله مان، په کی ده که ویت و بودجه ی پپش بپنیکراوی یاساکه ش له نیوان 25_35 ترلیون دیناردایه. له هه مانکاتیشدا هه ر به گویره ی ئه م برپاره، حکومه ت ناتوانیت بودجه ی 2022 ره وانه ی په رله مان بکات. به م پپیه ش، (له دوای 2003 ئه وه سپیهم جاره (2014، 2022، 2020) عیراق بودجه ی سالانه پپشکیش نه کردووه، له کاتیکدا به هوی به رزبوونه وه ی نخری نه وت و شه ری ئۆکرایناوه پپشینی ده کريت داها تی ئه م سالی بگاته 150 ملیار دۆلارانه بوونی بودجه کاریگه ری خراپی له سه ر بازار و پرۆژه و ره وش ی ئابووری هه به، چونکه به گویره ی یاسا به رکاره کان (کارگپری دارایی فیدرالی 6 ی 2019) حکومه ت ده توانیت ته نیا 1/12 ی خه رجیه کانی سالی 2021 له سالی نویدا (2022) خه رج بکات، به لام له لایه کی دیکه وه بزیک ده ست کراوه ی ده کات به سولفه و خه رجی پیداو یستیه کانی رۆژانه دابین بکات و قه يرانی گران چاره سه ر بکات، له گه ل هه ری می کوردستانیشدا ملکه چ نابیت بۆ هپچ ده قیکی یاسایی بودجه، به م پپیه ش ریکه وتن و لیکه یشتن و که شی سیاسی و گوشاره کان برپار ده دن که چۆن مامه له ده کات.

له سه ر ئاستی سیاسی، برپاره که زه قترین روونکردنه وه ی وردی دادگه یه له باره ی چوارچپوه ی یاسایی قۆناخی پاش هه لپژاردن که "بنه ستی سیاسی" و "بۆشایی حکومی" به سه ریدا زاله. ته نیا دوو ریگه له به رده م لایه نه سیاسییه رکه به ره کان ده هیلتته وه که ته وانیش؛ په که م، ریکه وتنه بۆ پیکه یانی حکومه تی نوچ ئه گه ر بیانه ویت عیراق له قۆناخی "کاربه ریکه ر" ده ریا ز بکهن. دوومه، هه لوه شانده وه ی په رله مان و سازکردنی هه لپژاردنیکی نوپیه ئه گه ر هه وله کانی ریکه وتن به یه کجاری گه یشتنه بنه ست، چونکه برپاره که هپچ ده رفه تیکی دیکه ی تیدا نییه بۆ چاره سه ری مامناوه ندی، وه ک لابردنی هه ندیک له وه زیره کان و گۆرپینان له زیر سه رۆکایه تی کازمیدا، یان لادانی هه موو کابینه که و ریگه خۆشکردن بۆ کابینه یه کی نوچ به ده نگی زۆرینه ی په رله مان (هاوپه یمانی سیقۆلی).

له 26 ی ئازاردا که هاوپه یمانی سیقۆلی (رزگاری نیشتمان) به رپه رایه تی سه در گه یشتنه 202 په رله ماننار له کۆی 220 ی پپویست بۆ هه لپژاردنی سه رۆکۆمار، به ره ی "چوارچپوه ی هاوتاهه نگی" شیعیه به "هه رپه شه و ئۆفه ر" نه یانه یشت به ره ی زۆرینه بگه نه ئامانجی خۆیان، به مه ش په رله مان له جیگه ی خۆیدا په کیکه وت. له 15 ی ئه م مانگه شه دا دادگه ده سه لاته کانی حکومه تی سنووردار کرد و ده رگای له به رده م ئه گه ری گۆرپینی هاوکیشه که ی داخست. له کاتیکدا پپشتر و له مانگی شوباتدا هه ر دادگه له وه لامی داواپه کی سه رۆکۆماردا پپشمه رجی ئاماده بوونی 2/3 ی په رله ماننارانی بۆ هه لپژاردنی سه رۆکۆمار چه سپاند، به مه ش زۆرینه که ی سه در و پارتی و سیاده ی سونه کان و هه ندیک له "سه ربه خۆکان" به 202 په رله مانناره وه هپچ واتایه کی نه ما، له کاتیکدا به گویره ی ده ستوور بۆ پیکه یانی حکومه ت 5+1 به سه که ده کاته 165 په رله ماننار.

هه ندیک پپیانوايه برپاره که ی دادگه بۆ شروقه ی ده سه لاته کانی "حکومه تی کاربه ریکه ر" لۆژیکی و له فه له کی یاسا و ده ستووردان و، به بپ مه به ست ئاو ده کهن به ناشی به ره ی "چوارچپوه ی هاوتاهه نگی" دا. هه ندیکی دیکه، ده گه رپه نه وه بۆ دواوه و باس له وه ده کهن که له سالی 2010 دا نووری مالیکی نزیکه ی 10 مانگ سه رۆکوه زیرانی کار به ریکه ر بوو، هه موو ده سه لاتیکیشی به کار ده هینا، بۆچی ئه م دادگه یه سنووری بۆ دانه نا؟

راسته دادگه ی فیدرالی عیراق ریگه کانی چاره سه ری کورت کرده وه بۆ ریکه وتن یان دووباره کردنه وه ی هه لپژاردن، به لام تانیستا هپچ

سزا و رېوشونېنېكى پېشنياز نه كړدووه بۇ پېشېلكردنې واده دستورپيه كانې هه لېژاردنې سرؤككؤمار و دهنگدان به حكومت. له بهر قورسى و ناستهنگه كانې بهر دهم هه دوو بژارده كেশ، رهنگه لايه نه سياسييه كانې ههردوولا كه لك له چاوپوشى و "كه مته رخه مى" دادگه و دستوور وه بگرن بۇ پېشېلكردنې واده دستوورى، هه بهم هؤيه شه وه، ماوه په كى ديكه ش ئه م قؤناخى "نه شه پ نه ئاشتى" يه له نيوان هه دوو بهر شيعه كه و هاوپه يمانه كانيان بهر ده وام بېت، به تاييهت كه كارتېكه ره كاريگه ر و سه ره كييه كانې كه يشتن به ريكه وتن (واشننؤن، تاران، نه جه ف، شه قام) هه ريه كه وه به هؤكارېك له ده ره وه ي بازنه ي گوشار و دروستكردنې مه ترسى جددين له سه ر لايه نه ركابه ره كان.* ياسين ته ها، شاهزاي كاروبارى عىراقه و ئه م وتاره ي به تاييهت بۇ ناوه ندى ليكؤلئينه وه ي رووداو نووسيوه.